

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci E. Dostáلكové
Diftongizace $i > ej$ v pardubických smolných knihách

Práce Elišky Dostáلكové doplňuje nedávno obhájenou diplomovou práci Jitky Filipové (2020), jež se zabývala stejnou změnou v moravských smolných knihách. Eliška Dostáلكová prozkoumala dosud nevytěžené (a to ani Oberpfalcerem-Jílkem) dvě smolné pardubické knihy, vydané nedávno ve spolehlivé edici předním odborníkem Jindřichem Franckem. Soubor pardubických smolných knih vyniká ze všech dochovaných svou rozsáhlostí, je proto třeba velmi kladně ocenit časově mimořádně náročnou excerpci: celkový počet dokladů dosahuje cca 4 600, a tedy o více než 50 % přesahuje rozsah materiálu sebraného v pěti moravských smolných knihách prozkoumaných Jitkou Filipovou. Je to dobře patrné i na počtu hyperlemmat, převyšujícím všechny jednotlivé rukopisy zkoumané Porákem (1983). Vzhledem k rozsahu je zřejmé, že E. Dostáلكová musela rezignovat na výzkum některých proměnných, jako je vliv jednotlivých písařů na zápis diftongizované podoby. V práci zůstalo jen málo překlepů (např. několikrát interpunkce v pozn. 49 na s. 45, *difntongizace* na s. 43).

Autorka postupuje systematicky s oporou v metodologii vypracované Jaroslavem Porákem, rozpracované potom Martou Šimečkovou a dalšími autory. Oceňuji, že úvodní partie prokazují dobrou znalost relevantní literatury, ale neutápějí se v historických detailech. Přejetí metodologie, jejíchž některých úskalí si je autorka vědoma a reflektuje je (např. s. 26), jí umožňuje pohodlně srovnávat dosažené výsledky s bádáním předchozím. Popis excerptce, způsob zacházení s problematickými doklady, proces manuálního tagování, výpočty z hyperlemmat a tokenů a sledované proměnné jsou v práci podrobně popsány, excerptce je součástí příloh. U některých řešení lze váhat o jejich ideálnosti (např. vyřazení podob *tejmž*, *tejhž*, s. 43), na druhou stranu je třeba říct, že vzhledem k celkovému objemu dat tato rozhodnutí nijak podstatně výsledky neovlivňují. Výpovědní hodnotu výsledků poznamenaných nerovnoměrností v distribuci materiálu se autorka snaží ověřit statistickými testy, zejména χ^2 -kvadrát testem. Výsledky jsou přehledně prezentovány pomocí 26 tabulek. Četba v rámci jednotlivých kapitol je náročná vzhledem ke sledovaným proměnným a k tomu, že autorka sleduje jako samostatné soubory dvě pardubické knihy (první a třetí), jež vzájemně srovnává. Práce je však strukturována přehledně.

Celkově se domnívám, že výsledky práce Elišky Dostáلكové, jež jsou sumarizovány na s. 45–46, podstatně doplňují postupně skládaný obraz o stylistickém rozvrstvení češtiny 16.–17. století, o pronikání změn v podstatě nepřijatých spisovnou češtinou do rukopisných textů vzniknuvších v době humanistické češtiny a přispívají také historické dialektologii (jakkoli jsou východočeské nářeční podoby výjimečné). Závažné je zjištění o statisticky potvrzeném rozdílu mezi pasážemi výslechovými a pasážemi nevýslechovými, častější diftongizaci ve výslechových pasážích lze interpretovat jako projev větší blízkosti těchto zápisů některým prvkům mluvené češtiny dané doby. Ačkoli jde o právní zápisy oficiálního charakteru, odpovídá vysoká míra diftongizace intervalu mezi rukopisy čistě soukromými a rukopisy určenými pro veřejnost (z Porákova výzkumu) a je výrazně vyšší než v tiscích.

K obhajobě mám jeden dotaz: Jak si autorka vysvětluje velmi malé zastoupení východočeských dialektismů (diftongizace $i > ej$)?

Shrnuji: Bakalářská práce Elišky Dostáلكové je důležitým příspěvkem pro diachronní bohemistiku. Zpracovala rozsáhlý materiál a vhodně ho interpretovala v kontextu dosavadního bádání. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm *v ý b o r n ě*.